Број 58. У Новом Саду у суботу 10. марта 1901 Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију. Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Како мисле да повампире напредњаке?

Београд, 8. марта.

Напослетку је изашла лисица из јазбине, и дође време да се покаже: шта значи оно доказивање, да у Србији не треба да има странака? Значи то, да не треба да буде оних странака, којих има, већ треба да буде странака, које једва има или управо рећи, које и нема. Сад смо до душе тек на почетку почетка, али се већ на самом том почетку почетка, може да догледа и крај. Треба да се оживе напредњаци, на то се своди читава политика.

Као што је познато, напредњачке странке управо није никада ни било. Да је икада дошло до правог и искреног пребрајања, показало би се да напредњаци не би били кадри да поведу за собом ни 20. део бирача. И то ни онда не, када беху на врхунцу своје „славе“.

Напредњаци су били генерали без војске, или боље рећи, они су били генерали али са војском, јер је њих подржавала у истини стајаћа војска у Србији, а ни како странка.

Ти напредњачки генерали, за којима стоји нешто чиновника, поцепани су у два табора. Или још правије да кажемо, онај један табор под др Владаном Ђорђевићем, изиграо се, о њему нема више говора, него је сад реч о другом делу напредњака, који се под Владаном нису баш са свим изиграли. Реч је о томе, да се они ма којим начином бар донекле популаришу, да стеку бар неки део присталица у народу, па да онда одпочну поново неку бајаги уставну владавину напредњачку.

Начин је врло прост. Ради се на томе да се и народ угледа на данашњу владу, која се састоји из напредњака и радикала. Кад су радикали делимично увучени у напредњачки кабинет, њима се говорило, док не дође до избора посланика и док се не покаже народна воља, не може да буде речи о чистој партијској владавини. И док народ на изборима не покаже своје мишљење, интерес Србије захтева, да уђу у кабинет људи као што су др. Вујић и др. Миловановић.

И напослетку кад они буду у министарству, имаће јаче гаранције, да ће избори што иду, бити праведни а не партијски. Сад кад су увучени др. Вујић и др. Миловановић у министарство, говори се радикалима по унутрашњости ово: кад су могле ваше вође да се сложе са напредњацима и да буду по поле у министарству, што не би то учинили и ви? Ево се погодите, па нека при идућим изборима буде половина напредњака, половина радикала а либерала ће и тако бити веома мало. Па и ако је данас министар унутарњих послова напредњак, ипак ће бити половина радикала у општинским управама и на управама срезова и округа.

План је као што видите згодан. Ради кали да подметну своја леђа и да оживотворе напредњаке. Они да им бирају половину посланика; они да посведоче свету, како има у Србији до половине напредњака (јер на основу чега би иначе смели напредњаци тражити за себе половину?).

И кад Вујић и Поповић са највећим напором и мразећи се са народом у Србији уреде колико толико финансије, и кад радикали у тој дружби са напредњацима смање се и изгубе од свог угледа, а кад напредњаци у тој дружби с радикалима порасту, онда ће неког дана бити: збогом браћо радикали, ви сте улогу, која вам беше намењена, одиграли веома лепо. фала вам на томе, и сад можемо и опет без вас.

После тога ће и опет напредњаци по старом, онако како су научили, а ви браћо преко Саве и Дунава кад нас кукавне радикале почну и опет петљати и затварати у фијоке, немојте а да и опет не рекнете о нами коју лепу реч. — — — — — — — — — — — — — — —

Но куд сам се део? Та ово се само спрема, још се није догодило у истини. Колико сам извештен на врло многим местима радикали су одлучно одбили поруке и абере да ступе у дружбу са напредњацима. Зашто су одбили и какве узроке наводе, о томе идући пут.

Кинески спорови.

Од кад су европске велесиле послале своју војску у Кину, било је сваког дана изгледа да ће се међу собом побити. Ти „красни“ изгледи трају све једнако и расту непрестано.

Ли-Хунг-Чанг је без сумње вешт дипломата, он се трудио да уклони кинески двор и кинеску војску што даље у унутрашњост земље, на сваки начин у томе рачуну, да не треба Кина да се бори са велесилама но да ће се оне и саме међу собом побити.

И доиста колико је год тамо велесила свака се налази у веома мучном положају. Многе су ушле у Кину, али не знају како ће на поље. Свака је држава потрошила до сад у Кини неколико стотина милијуна и упропастила по неколико стотина или хиљада људи. Немачка по највише. И сад је врло мучно изаћи из Кине празних руку.

Најновији заплет поред још пуно старих и нерешених заплета тиче се отштете, коју би требала Кина да плати за европске „експедиције у унутрашњост“, којом је приликом Валдерсе без невоље убијао њене људе и палио њена села. Дошта то, Кина мора да плати отштету а она сама пристаје на то.

Питање је колика да буде та отштета. Поједине велесиле нарочито Немачка траже огромне своте које Кина никад неће платити. И да богме траже гаранције а цела ствар се своди на то, да задрже у поседу извесне делове Кине док Кина не исплати дугове.

То је била Немачка политика 1871. г. према Француској. И онда је Немачка искала од Француске тако огромну суму каква донде још није била ма и споменута у историји, (пет милијарди франака) а док Француска не исплати целу своту да Немачка задржи у поседу шест француских пограничких департмана. Немачка се онда преварила у рачуну јер јој је Француска далеко пре времена исплатила ону огромну своту, те се задњи планови Немачке изјаловише. Овога пута постараће се без сумње дипломација Немачке, да одштета коју затражи од Кине буде далеко већа, но што ју Кина може платити.

Оваке и сличне рачуне имају још неке државе у Кини. Све су оне уверавале и народ свој и парламент свој и остале државе да и не помишљају на освајање, и да им срце гори од жеље да Кина остане нетакнута у своме поседу. То су, разуме се, биле само лепе речи, које сад треба изиграти. Оно мало држава које не траже у овај мах ништа у Кини а то за то, што их је сувише много на делу па чекају згодније време (овде рачунамо нарочито Америку) противе се томе да од Кине

ПОДЛИСТАК.

Зашто је Милован Видаковић отишао из новосадске гимназије?

Име Милована Видаковића добро је познато у српском народу. Видаковић је био у своје време веома уважен и поштован. Његове се књиге читале на све стране. »Љубомир у Јелисиуму«, »Касија царица« и т. д. били су онда једина српска лектира. Но било је људи, код којих је књижевни критицизам био јачи и који су нападали Милована Видаковића. Међу овима је био на првом месту Вук, који је својим критикама жестоко осуђивао Видаковића; Копитар га описује Добровском овако „homo ridiculus, stultus“. А Шафарик каже за Видаковића у Часопису Чешког Музеја за г. 1834 да је »својим јаловим романима нове придодао«.

Видаковић је био за целог свог живота веома сиромашан, много се патио и једва хватао крај с крајем. У новосадској гимназији био је професор од 1817—25. У извештају патроната гимназије о професорима новосадске гимназије, а год. 1824. стоји за Милована Видаковића, да је »Србин рођен у Немењикућама у Србији, неожењен, 46 год. стар, здрав, свршио је у сегединском лицеју филозофски течај и у кежмарачком лицеју I. годину права, зна латински, германски, српски и мађарски. Предаје у III разреду. Седма му је година службовања. Као професор има 600 ф. плате. У предавању и у својој дужности био је марљив и тачан; владање му је и начин живота било похвално. На свршетку II течаја напустио је службу.« (В. Летопис Матице Српске, књ. 186. стр. 84.)

Извештај не спомиње дакле, зашто је Видаковић напустио службу.

Видаковић је као професор гимназије новосадске држао приватан пензијонат; код њега је увек било ђака у стану и на храни. Ђаци га нису гледали као свога професора, него као старијег друга. Кад би Видаковић улазио у школу ђаци би одмах повикали: »narra domine.« И ван школе се много дружио с ђацима, које је својој кући позивао, неке је и школовао, куповао им је одело, давао новаца, учио забадава и т. д. Изгледа чудновато, да је Видаковић, који сам није имао ништа, толико помагао ђаке, трошио на њих и учио их бадава. Је ли Видаковић то радио, што је имао племенито срце, те који није могао гледати како се други пати и мучи, или је било других узрока, услед којих је то Видаковић чинио?

Јаша Игњатовић овако описује његов стан и њега у Пешти: собица мала, једва десет стопа у дужину, а у ширину пет. Ми ђаци више пута смо је мерили. Држао је код себе два ђака, а поред њих долазили су многи, велики и мали те му је стан изгледао као ђачки завод. Каткад нас је било толико, да смо се једва могли мицати. Видаковић је миловао младеж и радо је гледао, да се око њега скупљају. У соби је имао један сто, три столице и два кревета. Један ђак је на земљи спавао. Видаковић је био у јелу и пићу веома умерен, премда је са оним, кога је миловао у друштву радо попио коју чашицу вина, али се тада на њему није могла опазити никаква промена. У друштву је био разговоран, учтив и радо се без ичије увреде пошалио. (Три српска списатеља II.) Игњатовић спомиње да се Видаковић чешће тужио на нека гоњења, али да се у појединости није упуштао; да су га нападали неки његови бивши ђаци, које је школовао и помагао. Значајно је, да Видаковић и у Пешти, где је онако бедно живео, одржавао с ђацима исте везе, као у гимназији док је био, да помаже ђаке и т. д.

Зашто је Видаковић захвалио на професури у новосадској гимназији, која је голема невоља њега натерала, да оде у Темишвар да се мучи и злопати вршећи дужност приватног учитеља, а да остави у Новом Саду сигуран

траже таку огромну отштету коју не може платити новцем. У овој ствари дошло је већ до јаких сукоба међу заступницима појединих држава у Пекингу, и Америка већ ликује да се она неће у том питању никако споразумети.

Ли-Хунг Чанг је изнео предлог да велесиле које су заједнички и под једним генералом ратовале, треба заједнички да траже од Кине једну општу своту а оне нека се после међу собом рачунају. Јасно је куда циља овим предлогом Ли-Хунг-Чанг. А Америка је тај предлог доцније изнела као свој.

И ако је питање о отштети у свези са питањем о гаранцијама необично тешко, има међу велесилама у Кини још много других нерешених спорних питања а пре но што се ова ствар сврши, поницаће још многа друга и друга питања које свако за себе може да изазове крвави сукоб међу велесилама. Руске пушке биле су већ спремне ових дана да пуцају на Енглезе, али се Енглези мудро повукоше испред тих пушака, само се пита докле.

Па и онда ако би се за овај мах и пребродиле све ове тешкоће, кинеско питање задаваће нових и нових, и показаће се да је лакше било ући читав у Кину него изаћи читав из ње.

Народна жалост.

За Милетићев споменик. Новосадско српско занатлијско певачко друштво „Невен“, одржало је 11. фебруара т. г. своју редовну седницу. Председник друштвени г. Радослав Хорват, отворио је седницу и јавио за смрт великана српског, дра Светозара Милетића а уједно је оцртао његов благотворни рад по васцели српски народ. Изнео је у свом говору, како се Милетић борио и остваривао српске идеале, гредећи путем правде и истине. Да би се ово друштво у неколико одужило према пијетету овог истрајног челик-Србина, на предлог председника једногласно је решено, да у своје време друштво приложи 20 круна за Милетићев споменик.

*

Ст. Бечеј. 3. марта у 11 сати пре подне био је парастос неумрлом др. Светозару Милетићу. Света је било доста, а могло је бити и више, да се наша интелигенција боље одазвала. Чинодејствовали су сва четир свештеника на челу са г. протом. Учитељи беху сви са децом. Нарочито женска задруга, певачко друштво и занатлије са дуплирима беху корпоративно заступљени. После парастоса беше по обичају кољиво, ракија и погача. Парастос је испао врло свечано, само је упало у очи, да се нико није нашао да каже коју реч о Милетићу, што је изазвало код народа негодовање.

*

Сомбор. У суботу 2. о. м. као што сте предходно извештени били, одржало је овдашње српско грађанство на позив Срба трговаца шестонедељни помен неумрлом и заслужном великану и народном борцу дру Светозару Милетићу уз асистенцију свог свештенства нашег, на кору је врло складно појало „српско грађанско певачко друштво“ којег су чланови сви у црном обучени били, женске црним марамама повезане, црква је пуна била интелигентном публиком, српска занатлијска задруга је корпоративно заступљена била, (са дуплирима и заставом у црно увијеном), и женска задруга је била заступљена са три чланице.

Руски језик
као словенски заједнички језик.

„Словянскій Вѣкъ“, руски лист, што излази у Бечу, заступа мисао, да се руски језик прими као заједнички језик, на коме ће се споразумевати образованији Словени међу собом.

Поводом тим је написао српски учењак Љуб. Стојановић чланак у 15. броју поменутог листа. У том чланку износи Стојановић узроке, зашто се руски језик слабо шири по словенском свету.

„Факт је,“ вели Стојановић, „да се руски језик лагано распростире међу Словенима, и да несразмерно више има Словена са вишим и средњим образовањем, који знају немачки или француски (чак може бити и други који западно-јевропски језик) него руски. Зашто? — Је ли томе узрок тешкоћа изучавања? Није, јер сваком Словенину са мало труда уз добру помоћну књигу или учитеља лако је за 5 до 6 месеца научити руски, док му за друге језике треба два и три пута више времена. — Је ли незначајност руске литературе? Никако; та њу цене и диве јој се и западне светске литературе. — Да није каква мржња на Русе? Најмање, јер ако од њих каква добра не очекујемо, од других заиста не; ако њих не волемо, кога ћемо волети?

Па шта је онда узрок? Врло прост, а изгледа да га Руси не разумеју: још се не осећа потреба рускога језика у животу.

Да почнемо са Балканом и са Србијом, а то ће важити исто толико и за Бугарску, а за Црну Гору и Србе и Бугаре под Турском нема се шта у томе погледу говорити.

„Ми смо сви целим својим животом упућени на запад, нарочито на Аустрију и Немачку. Готово сва наша и извозна и увозна трговина везана је за те две државе. На првом кораку ван границе сусрећемо се с немачким језиком...

„А какве су везе са братском али далеком Русијом? — Трговина никаква, саобраћај никакав. Преко лета или дође или не дође по који руски слависта на 3-4 недеље у Београд ради својих студија, а у унутрашњости има доста места, која Руса нису никад ни видела. Ни једном трговцу руски језик није потребан, а ако га ко од интелигентних људи и научи — брзо ће га заборавити...

„Кад је овако на Балкану, треба ли говорити како је код Словена у Аустрији и Немачкој, где је немачки језик државни? Да не трошимо речи, можемо слободно рећи, да је тамо терен за немачки језик много повољнији, а за руски — у најмању руку — исто тако рђав као и на Балкану. Свима је нама познато, да је руски језик раширен по огромном пространству, и да се број људи, који говори руски, мери са најраспрострањеним језицима... Али која је корист, кад Словени нису упућени на ону страну где се руска реч чује, већ на западну Јевропу, где руском језику конкуришу и језици малених народа. Кад би у западној Јевропи руски језик био што немачки или француски, сви би га Словени знали. Они би се поносили, да се са странцима споразумевају на једном од својих језика, а не на туђем. Али овако, како сад стоји, знање немачког или француског језика олакшава не само саобраћај са западном Јевропом, већ и међу самим Словенима. Словени томе нису криви: сам живот њихов тако се стекао, и они то нису у стању изменити...“

Затим говори Стојановић о положају Словена у Аустрији и потреби знања немачког језика, а затим наставља овако:

„Али да оставимо Аустрију, и да погледамо на руску политику према Балканским Словенима. У тренутку слабости Русије, Јевропа је дала мандат Аустрији да окупира две српске покрајине — Босну и Херцеговину. Одатле она као авангарда Немачка вреба прву згодну прилику да се маши Солуна, док Немачка за свој рачун припрема себи земљиште у Малој Азији. После двадесет година Русија се самом Аустријом (без Јевропе) прави у Петрограду некакав споразум о судбини Балкана, и шаље заједничке поте Балканским државицама. Споразум значи неку погодбу, неке уступке, па каква судбина чека онај део Балкана, који је уступљен утицају Аустрије? И какав у опште споразум може бити између немачке Аустрије и Русије, кад се тиче судбине само словенских народа и то оних који бар de jure нису под влашћу Аустријском? Веле да је Александар III. рекао једном приликом, кад су га питали, какву улогу треба Русија да игра у Јевропи: „Погледајте на карту Јевропе и видите, шта заузима Русија, па ће вам јасна бити и њена улога“. Какав контраст између речи овога моћнога цара, кад је у питању цела Јевропа према Русији и Петроградског споразума.

„Хиљаду и двеста година већ је како Немци потискују Словене, кад ће томе бити крај?!

„Кад овако ширењу руског језика нису повољне ни политичке прилике, да ли су Руси што са своје стране учинили, да га вештачки распростру? Има ли у Русији лига за ширење руског језика, као што има у Француској за ширење француског? Французи су своје друштво основали 1883. године, а Руси већ педесет година пишу о потреби ширења руског језика, а оваког друштва још немају! Само интензивним радом једног оваког добро уређеног друштва може се прокрчити пут руском језику међу Словенима...“

И најзад завршује Стојановић овим речма:

„Самим чланцима прекорима, а уз овакве социјалне и политичке прилике, руски ће се језик за нових педесет година исто толико раширити, колико се раширио за минулих педесет.“

„Имѣяй уши слышати, да слышитъ“.

Тако и толико Србин Стојановић о овом питању. А сад да видимо, шта и како мисли један пољски учењак о тој ствари. Пољак професор Бодуен де-Куртене пише уредништву „Познанског Дневника“ ово:

„До данас не чусмо, а по свој прилици, да нећемо ни чути о језику свероманском или свегерманском. Па тако је невероватно, да ће се моћи појавити и какав свесловенски језик. Да би могао да се појави сличан језик, као језик културе и духовног тваралаштва свих Словена, морају пре тога нестати више или мање развијени други словенски језици: Пољски, чески, српски и др. Али за то нема изгледа. Но као што скоро сви образовани Романи (Италијани, Шпањолци, Португалци, Румуни и др.) лако науче француски а Германци (Холандези Фламани, Данци, Шведи, Норвешци и др) олако немачки или енглески, тако ће сви образовани Словени временом научити руски језик, који ће на тај начин постати свесловенски. И то неће изазвати пропаст других словенских језика. За то нам јамчи читав низ учењака, песника и у опште књижевника, које налазимо не само у Пољака Чеха и других, но и у малених словенских народа, као што су н. пр. Словенци, које тако мало уважавају неки „доктори филозофије“. Рускоме језику даће историја већу и важнију улогу, но што је улога духовног посредника међу Словенима. По природи ствари, по политичким и географским условима, даље према својој великој раширености, језик ће тај да се развије у најближој будућ-

---

положај и сигуран хлебац? Које су биле побуде услед којих је оставио оно место где су га сви уважавали и поштовали, и ону гимназију, чија је врховна власт издала Видаковићу онако похвалну оцену?

Професор К. Јиречек у својој књизи: P J. Šafarik mezi Jihoslovany (стр. 34.) каже: да је Видаковић отпуштен на леп начин из службе, јер му је старојелинска еротика била веома угодна. Тиме је сад постало све јасно. Зато он зове ђаке к себи, њих помаже, учи; сад је од једном постало све јасно, за што он, који сам нема ништа, даје новаца ђацима, купује им одело; па то чини чак и у Пешти, где се баш мучио. Ма да му је собица била једва десет стопа дуга, морао је имати код себе ђака, па ма тај и под постељом спавао. Видаковић је дакле једна озбиљна психопатолошка појава; која је била опасна по гимназију, друштво, средину, у којој је био и зато су га приморали били, да оде из Новога Сада. Интересно је констатовати, како се цела ствар свршила брзо, без икакве хукебуке. На јавност та ствар није ни долазила, већ се свршило све у тишини и миру Један члан патроната случајно је само нешто начуо, зашто Видаковић воли толико ђаке и одмах се предао сав труду, да дође до истине. После се брзо уверио да је све оно што се шушкало истина. Одмах буде сазвана седница патроната под председништвом епископа Гедеона Петровића. Патронат, кад је чуо, у чему је ствар ужаснуо се; једногласно је решено, да се Видаковић одмах отпусти из службе. После свршене конференције дозвао је владика Милована Видаковића и узбуђен сав рекао му је: »Одмах да идете, омркли сте, али сутра да не осванете«. И Видаковић је одмах морао захвалити на служби и отишао је био у Темишвар, где је био приватан учитељ, али ни онде се није био дуго задржао, јер га отераше због исте ниске страсти.

Шафарик прича, како је он био директор новосадске гимназије, када се то дознало за Видаковића и како је то на професорску колегију учинило ужасно неугодан утисак и да је то Шафарику најнемилија успомена, коју је понео из Новог Сада.

Из овога се може видети, како на жалост ништа није тако немогуће, као што се обично узима. И може се увидети, да се и код нас тугаљиве ствари могу као и код других народа, да решавају без хуке и буке. — Т. ј. могле су се.

М. Ј.

ности до свеопштег светског језика, који ће везивати Азију с Европом у културно књижевном погледу. Но као што светско распрострањење француског језика, није утицало на остале романске језике, и као што распрострањење немачког и енглеског није утицало на германске језике — тако не ће ни свеопшта светска улога руског језика, повући за собом погибељ ни пољскога, ни ческога, ни којег било другог словенског језика“.

*

Мислимо, да су ови и овакви погледи на ову ствар са свим правилни и на свом месту. Стога не осећамо за потребно, да и од своје стране додајемо што у корист решавања овога питања. **З. В.**

Политички преглед.

Аустријски државни сабор на послу. У седници аустријског државног сабора од прошле среде, пита Шенерер председника министарства, да ли је овај вољан заједно с угарским министарством да побуди заједничког министра спољашњих послова, да се Енглеској и јужно афричким републикама препоручи посредништво Аустро-Угарске. Интерпелацију своју завршује Шенерер славопојем Бурима. — Ужи одбор социјално-политичког ширег одбора, расправљао је у среду о скраћивању времена рада рудничких радника. И пододбор је примио предлог, да се оживотвори одредба, да рад несме дуже трајати од 9 сахата, али да се за прве три године број сахата смањи на 8.

„Европа и источно питање“. Андре Шерадам, дипломата француски, написао је под горњим насловом књигу, која је и у Француској, а и код нас изазвала много писање и многи разговор. Он доказује да Аустрија ил мора пропасти, (јер Вилхелм II. стоји већ као модерни Ханибал пред вратима њеним), ван ако постане федеративна држава и рачуна са Словенима. Они ће једини бити у стању да сузбију пангерманизам. — Бечки немачки листови труде се да докажу, како је та књига писана само зато, да наведе Аустрију да изађе из тројног савеза. Међутим да спас Аустрије лежи у федерализму, то не може нико оборити.

Балкански савез. „Реформа“ лист бугарско-мађедонског комитеа, који излази у Софији тврди, да је између Србије и Црне Горе склопљен савез у погледу Мађедоније и Ст. Србије. И вели: 1897. год. кад је краљ Александар био у Софији, склопљен је под протекторатством једне моћне државе савез између Србије, Бугарске и Црне Горе, и то у ствари поделе Мађедоније. Србија би добила цео део западно од Вардара заједно са Пчинском долином. Бугарска се томе одлучно противила и иступила је из савеза. Но када је Аустрија прегла да сагради жељезницу босанску према турској граници, то је раздражило све духове на Балкану, и поново се почело премишљати о балканском савезу. И Србија и Црна Гора осујетише план Аустрије, која је хтела да Солун увуче у границе своје интересне сфере. а осујетише га тиме, што су склопили савез не само да одбране међусобне интересе, већ и да пожуре ствар о подели Мађедоније. — Овако „Реформа“.

Рат између Кине и удружених сила. Енглеска штампа пише, да је стање још увек критично. Сукоб између Русије и Енглеске још није отклоњен и скинут с дневног реда. Шта више, стигла су у Тијенчин енглеска појачања, а и Русија се креће. Значајно је, да сами Енглески листови доносе, да ће се Немачка држати потпуно неутрално у овом спору између Русије и Енглеске. Дипломатски кругови енглески веле још, да и ако је сва прилика, да ће се отклонити тијенчински руско-енглески сукоб, то је ипак могуће да сваког часа избију непријатељства. — Енглеска је послала и нека одељења своје војске у Пекинг, јер се боји да ће тамо настати улични изгреди због руско енглеског сукоба. А уједно како веле енглески извештаји, француски војници врло се непријатељски понашају према Енглезима и отворено их изазивају. Из Шангхаја јављају. да су сви руски убојни бродови, који су се налазили у јапанском пристаништу, отпловили за Кореу. Јапанска је флота спремна, да за сваки случај одмах отплови за Кореу.

Рат између Енглеске и Транзвала. Изјава Чемберленова у енглеском сабору изазвала је у Лондону највеће огорчење. Јавно мнење изненађено је, да чује, да је Бота одбио услове мира, а овамо су званични извештаји енглеске владе тврдили, да преговори теку врло повољно и да ће скорим бити крај рату. Јавно се мнење уједно пита: шта је могло да преокрене Буре, те да одбију те преговоре? И је ли чудо што се са највећим нестрпљењем очекује плава књига да се види, ко је покренуо те преговоре, и како су они текли. И док је јавно мнење енглеско ускомешано због тога, полузванична штампа вели како владу енглеску није изненадило то, што је Бота одбио услове преговора. Та Девет и тако није хтео о миру ништа да зна, а без његова пристанка тешко да би што и вајдило. И полузванична енглеска штампа. да би зар утишала узрујане духове, доноси, како је Бота под утиском непомирљивих Бура морао прекинути преговоре, али приватно ради на томе да се чете његове делимице предаду. Бурске чете улогориле се код Миделбурга Из овога се најбоље види, чему већ не прибегава енглеска влада, да би утишала енглеско јавно мнење.

Са бојишта стижу вести о све новијим успесима Бура. Из Лоренцо Маркезе јављају, да су Бури између Миделбурга и Белфаста бацили у ваздух један енглески трен. Влаковођа је рањен, 1 енглески војник убијен, а 5 њих заробљени. Од како су Бури заузели Коматипорт ово је већ 21. трен енглески, који су Бури заплени ли. — Из Деара јављају, како су енглеске власти у Капу погубили 3 Холанђана, што су држали с Бурима, а двојицу осудили на петогодишњи затвор. Енглези као што се види, још не престају са својим драконским мерама. — Из Диабне јављају, да је Бурима пошло за руком, да свезу цео усев из западног дела Оранске државе. — Пребогата и моћна Енглеска као да је ударила већ у танке ните. Енглески листови доносе један званичан телеграм Киченеров, у коме изјављује, да ће се са највећом благодарношћу примити сви поклони, било то одело ил друго што за енглеске војнике у јужној Африци, да би се могли припремити за зиму, која сад тамо наступа. — Из Фијуме јављају, да је у среду напустио тамошње пристаниште и последњи енглески брод „Јона“ и са 750 коња отпловио за јужну Африку Ово је 22. енглески брод, који је већ из Фијуме одвезао коње за јужно-афричко бојиште. Ти бродови одвезли су укупно 16.336 коња, од којих су 1554 већ при самом транспорту поцркали.

ДОПИС.

Ст. Бечеј. Овде је недавно обављен избор трећине скупштинара, тачно, по закону. Од преко пет стотина бирача ако је једна четвртина гласала. Изборне борбе није ни било. Већином су стари скупштинари поново изабрани. Нова ова трећина може задовољити сваког, јер су ушли људи, којима напредак црквене општине на срцу лежи. Оваки избори су сасвим обични догађаји, зато нисмо ни хтели о томе јавност извештавати. Не би ни сад о томе писали, да нису „господа“ наша у 26. бр. „Браника“ о том избору размишљала и читаоце „њиног“ листа са неистинама кљукала!

Пре су терали шпекулацију са мртвим човеком, сад опет са овим избором! Ударили на ларму, па к'о веле: то ће бити добар миг, разумеће нас наши „устарабари“, па ће растерати црквену општину, о чему већ у сласт говоре као о свршеном чину.

Наша су „господа“ са сваким и свачим незадовољна, а ко је таки, с тим су обично сви незадовољни. Тако је то и са нашом овдашњом „интелигенцијом“.

Телале и пишу, да се овде ради на томе, „да господа немају посла у општини“. Не стиде се, јавно истини у очи пљувати. Међутим готово су сви чланови скупштине. црквеног и школског одбора. У Ст. Бечеју има 7 Срба адвоката, од ових су петоро у црквеној општини, даље један лекар (нису Бечејци криви, што је он сам, можда би многа српска кућа пожелила, да их је више); ту су и три мерника, од којих један већ три године живи у Новом Саду, па га за то нико не гони из црквн. одбора; има чланова и учитеља, трговаца и општ. бележника. А да им се браћа, за којима кукају, пре родила, да имају 30 година, били би скупштинари, па ако им је воља и црквн. и школски одборници — као што су и они.

Па зашто их онда тако срце боле? Што је место младог адвоката др. В. Војновића ушао у скупштину при последњој обнови старији му колега Ђока Јовановић.

А сад да их запитамо, како су до сада оправдали поверење „народа?“ Како врше дужности које иду са почастима црквн. скупштинара, одборника, представника у полит. општини? Прво је „жалосна појава“ што се не загревају за опште ствари и ако се покаже који зрачак добре воље, не умеју слошки истрајати. Нађе се код једног или другог добре воље за сложан рад, но кад виде, да су од „својих“ напуштени, малакшу и сами — умирени тиме, што немају с ким да раде. Али зато ипак — капу доле, јер ко веле, без њи би било још и горе! Па тако и јесте овде код нас; народ их још увек мази, у нади, да ће једном бити боље. У оваким приликама још је срећа, што народ хоће да чека на боља времена — не би ли дочекао дела од своје интелигенције.

Друга је „жалосна појава“ што се овдашњи „народ“ до сада у много прилика уверио, да се „господа“ са почастима играју — као деца док не изгубе вољу на шарене играчке. Пре 2—3 године др. Арон Војновић оставља председништво црквене општине, што није изабран у епарх. скупштину. После опет прота даје оставку на председништву, што му јединац син стипендију није добио. Др. Влаховић силом се прима председништва, јер је оптерећен са послом као адвокат и штедион. управитељ, али чим се нашао незнатан узрок, на пречац даје оставку. У истој одб. седници даје оставку и његов шогор Др. Мартиновић. Тако општину обезглавише, остадосмо без председника и потпредседника. Бирајмо нове! Дај опет моли и моли др. Арона Војновића и поново га изабрасмо. Али нуто чуда! После избора, кад је видио да је „лицидер“ за потпредседника изабран — даје оставку „устарабарима“ на колено, а ови како не би браћи у помоћи били. Арона потврђују за председника, а лицидера, јер није „интелигентан“, не потврђују. Ал то било па и прошло. Изабрасмо ратара за потпредседника, јер од „господе“ не имадосмо коме ту почаст понудити. Не ваља ни тако! Последњег дана прошле године даје др. Арон оставку на председништву због — старости! Урадило се после свеколике пробе и натезања оно, што се морало учинити, изабрали смо свесног ратара за предеедника. Но ту још није свршетак друге жалосне појаве. Сад се треба исмевати „неподесном“ председнику, треба учинити све, да се и он те почасти засити, треба га отерати са црквеним одбором заједно! Лако вам је погодити, ко треба све то „вешто“ да спроведе — ко други, ако неће негдашњи Милетићеви узраменици старијег и млађег нараштаја!

Таки су нам као председници. А какви су као скупштинари и одборници? У седнице долазе, ако им се што допадне из дневнога реда. У већем су броју заступљени, кад треба „незналицама“ показати и у брк рећи, да су незналице! Изузетак чине код поп-Ивана који „нешто зна и разуме!“ У таком и сличном понашању показују своју „интелигенцију“ и љубав према „народу“. Али за то ипак нису они криви, што их „народ“ у скут не љуби, крив је други! Но надајмо се, да ће интелигенција наша увидити да то добру не води — ни општем ни њиховом личном. Адвокату требају процеси, лекару болесници, трговцу муштерије, — на то као да наша ратоборна интелигенција слабо помишља! Ко с народом лепо, народ с њиме двапут лепше. Дао би Бог да будете таки па да се и уверите.

У црквеној општини не иде по њиној вољи, јер су у мањини. У политичној општини опет тако. А шта је тамо где су сами, по најбољи искупљени? Били су до скора чланови у управном одбору „петорице“ задужбине Софије Дражићке. Па шта би?! Пријавио их црквени одбор, епархијској власти, што су без лицитације, испод руке, издали на пет година дућане, који доносе 3—4000 круна годишње кирије. Сад им не ваља ни адм. одбор, што на предлог фишкала свога, — тражи „мало“ извештаја. Само за Френклов дућан већ сад нуде 800 круна више од цене, коју су без лицитације добили, што за пет година износи 4000 круна, остале дућане, магазин и стан да и не спомињемо. Колика би штета била, видиће се кад до лицитације дође! Ко их је ту код народа омразио? Дела!

Могло би се још по нешто наћи у торбици, што би млађу „господу“ нашу умирити могло. Нешто се не сећамо како беше на балу просветне задруге

овдашње, кад су после лепо одигране „томболе“ готово сву одабрану публику са својим понашањем пре времена с бала кући отпратили? Ал' о том кад затреба! Баш су несретни, туђе кривице њима пришивају!

И Бож' помози кад има точкова и казана у ком пара ради, али тешко точковима поред казана у ком паре нема.

„Залуд стриче дуваш, деваш,
Не издува чега немаш!“

Вести из места и са стране.

„Опет денунцијације“. Пре десетак дана донео је београдски „Народни Лист“ чланак: „Опет денунцијације.“ Тврдио је из најпоузданијег извора, да је уредник земунског „Новог Времена“ Сима Пајић, денунцирао Јашу Томића, како се састајао у Руми са пет виђених београдских радикала, а на том састанку је био и повереник црногорског кнеза Николе. Ми смо се изнимно осврнули на ту вест у броју „Заставе“ од 1. марта, јер нисмо навикнути да опровргавамо све могуће подвале и глупости. — Но кад смо већ донели о тој ствари, бележимо, да је сад, 8 дана после нашег чланка, изјавио уредник земунског „Новог Времена“ у свом листу, да он оне вести није простирао по Београду и да су лажне. — Даље се на ову ствар нећемо освртати.

Крстови на будимпештанском универзитету. Предавања на будимпештанском универзитету још никако да отпочну. Универзитетски клубови живо се крећу. Велики одбор универзитетских хришћанских ђака, који броји 150 чланова, одлучио је на своме збору, да се клони демонстрација, али да продужи конзеквентно борбу. Поговара се да ће вође ђака добити извештај, у којем им министар наставе јавља, да се на основу сенатске одлуке забрањује, да се крстови натраг успоставе у учионе. Велики одбор хришћанских ђака решио је да после овога управи молбу на краља, а ту молбу потписаће сви хришћански ђаци универзитета. Уједно спрема одбор опширан извештај, у којем ће стварно да представи и универзитетском сенату и грађанству целу повесницу о догађајима са крстом на универзитету. У том извештају оштро се напада сенатски бележник др. Маргитаји, који је сам себе именовао замеником ректоровим и под крстом држао говор, у коме је исмевао хришћанство, а то је љуто повредило религиозне осећаје свију оних, који су били под крстом искупљени. У извештају се још износе сведоци, који ће потврдити да је Маргитаји то доиста и учинио. Извештај овај потписали су и синови најугледнијих протестантских породица. — Предавања на универзитету отпочеће тек за неколико дана.

„Дивљаштво Бура“. Енглески листови надигли су дреку, како са ушло у траг, да су Бури разорили један енглески фарм, а становнике његове прогонили. И питају цео свет, зар није то ужасно дивљаштво, и како га смедоше Бури учинити. Рат ево траје више од годину и по, и за све то време Бури разорише један енглески фарм. А Енглези?! Они разорише, опустошише, у згариште претворише све што је бурско и што им је под руку дошло, киње, муче, одводе у робље и старце, и жене, и децу. И све то није њима ни страшно, ни дивље, а коса им се диже и кожа им се јежи, што Бури разорише један енглески фарм. Доиста је ово дрскост, којом се може подичити само хладнокрвни, „просвећени“ Енглез.

Црногорски имовински законик на руском и италијанском језику. У петроградском правничком друштву покренули су пре неколико година питање о потреби, да се на руски језик преведе општи имовински законик црногорски, дело Балда Богишића. Сад је превод руски готов трудом В. Д. Спасовића и М. П. Кускова, а уз припомоћ Балда Богишића. — Такођер је изашао италијански превод истога законика трудом Антуна Мартехини, дворскога саветника у миру. Превод је посвећен Јелени, краљици италијанској.

Телесна гарда у Србији. На место садање гарде краља Александра, образоваће се, како сазнаје „Трговински Гласник“, нарочита телесна гарда краља Александра од 100 коњаника и толико пешака с командирима и потребним бројем официра и командантом. Салања гарда укинуће се и образовати гардиска коњица.

Парница против белгијске краљице. Кочије белгијске краљице прегазиле су недавно, једног старог човека. Овај је био тако тешко озлеђен да је после неколико дана умро у болници. И како је по белгијским законима одговоран и газда за сва она дела, које његов млађи почини у вршењу службе, то је бриселски државни тужилац приморан да подигне оптужбу не само против краљичиног кочијаша, већ и против саме краљице. Са великом радозналошћу очекује се, како ће се ова ствар решити.

Ужасан оркан. У Каледонији је ово дана беснио ужасан оркан и врло многи људи изгубили су живот свој. Ужасни оркан слистио је са површине земљине читава места, упропастио је железницу и телеграф. Брод „Херо“ бацио је о стену тако снажно, да се овај сав на комаде распао. Потонуо је и брод „Хавре“ који беше натоварен никлом. Оркан је починио грдну штету, која износи много милиона.

Прилози на српско народно позориште. 1.) Г. Иван Арновљевић, енжењер у Бечу, уписао се за члана „друштва за српско народно позориште“ и исплатио је целу прописану чланарину у износу од 100 круна.

2.) Госпођа Јулка Јовица рођ. Стратимировићева у Будимпешти скупила је и послала 175 круна 40 п. прилога за годину 1900. Ово су имена родољубивих приложница и приложника: За целу годину приложили су: Олга С. Јовановић 20 круна, Леонтина Којшорова 10 кр., Евгенија Радановић 10 кр., Самуило Маширевић 10 кр., гђа Ђурковићка 8 кр., Арсен Зупковић 7 кр. 30 п., Јелена Веровац 7 кр. 30 п., Пера Јанковић 7 кр. 30 п., Марија Сич Маширевић 7 кр. 30 п., Јованка Шарићева 7 кр. 20 п., С. Маширевић мл. 7 кр. 20 п., Константин Маширевић 7 кр. 20 п., Ана Панић 4 кр., Ирина Татић 4 кр., Емилија Јанковић рођ. Маширевић 2 кр., Koperly Demeterné 2 кр., Ђорђе Радишић 2 кр., Мара Ненадовић 2 кр. и Вида Недељковић 2 кр.; — За по године: Анета бароница Стаудах рођ. Михајловић 10 круна, Марија Петровић 4 кр., Фема Миљковић 4 кр., Мила удова Дорић 3 кр. 60 п., Ирина Јефтић 3 кр. 60 п., Dada Jánosné, 3 кр. 60 п., Garancsy Mihályné 3 кр. 60 п., Ирина Маширевић 3 кр. 60 п., Јулка Јовица рођ. Стратимировић 3 кр. 60 п.; — За три месеца: Јосифа Х. пл. Тесар 1 кр. 80 п., Ана Манигодић 1 кр. 80 п., Зора Лацковић 1 кр. 80 п., Конст. Стојановић 1 кр. 80 п. и Милица Стојановић 1 кр. 80 п.

3.) Госпође Мица Ј. Радићка и Олга Радићка у Суботици скупиле су и послале 373 круне 60 п. прилога за годину 1900. Ово су имена родољубивих прилагачица и прилагача: По 20 круна: Мица Ј. Радићка, Јоца Т. Радић, Олга Радић, Душан Радић и Средоје Ђорђевић; — по 10 круна: Софија Радић, Мимика Манојловић, Марија Манојловић, Самко Манојловић и Јосиф Хаџић; — по 8 круна: Јелисавета Гојковић и Катинка Мачковић; — по 7 кр. 30 п.: Милева Романова, Јелена Коњовић, Милица Димитријевић, Амалија Арадска, Душан Стојковић, Савета Ђурђевић, Милован Остојић, Ана пл. Живановић, Емилија Радић, Марија Коњовић, Милан Мијатовић и Стеван Секулић. — Свега 253 кр. 60 п. — Осим тога дали су још по 40 круна у име доплате за чланство позоришно: Маца Ј. Радићка, Олга Радић и Душан Радић. — Укупно 373 круне 60 п.

На свима овим родољубивим прилозима изјављује управни одбор „друштва за српско народно позориште“ своју најтоплију захвалност.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 10. марта.

Будимпешта. (Саборски извештај.) Одбор који је изабран за ревизију инком патибилитетног закона, одбио је предлог Ђурђевићев, јер иде сувише далеко. Министар председник је изјавио, да влада за то није поднела предлог, што сматра, да је ствар о инкомпатибилитету чисто унутарња ствар сабора. Становиште је владино, да се спроведе ревизија закона од 1875. год., јер је то врло потребно и да нашњи сабор не може то одбити. Изјављује одлучно, да ће пристати на све оно, што би одговарало правим интенцијама закона 1875 а неће пристати на оно, што би преко тога ишло. Одбор је усвојио за тим прве четир тачке.

Будимпешта. У квотно изасланство изабрани су владика Смречањи, Дежефи, Харкањи, Лукач, Палавичини. Часка подноси одбрану да универзитет остане католичког типа.

Беч. Свршена је ствар да је решено да се заведу у војсци нови топови. Примљен је модел тајног саветника Ерхарда. У Диселдорфу ће се наручити 2000 таквих топова. Кошта ће на 140 милијуна, а рад ће трајати 4 године. Делегације ће одобрити за исплату годишње рате од 35 милијуна.

Изјава.

Дочули смо, да се 30. о. м. приређује у просторијама »Хотела Мајера« забава, и то под именом: »Новосадска Трговачка Омладина.«

Из разлога тога, што ми, већи део и готово цела трговачка омладина изузетно тих 10 до 12 приређивача исте забаве, ништа знали нисмо, налазимо се побуђени ми доле потписани, да против приређивања забаве под именом »Новосадска Трговачка Омладина« свечано протестујемо.

Јер под поменутим насловом може само целокупна омладина аранжирати, или бар о томе извештена требала бити; и велимо поново, да 10—12 приређивача не може чинити целину »Новосадске Трговачке Омладине«, нити на име исте, сами забаве приређивати.

Чланови „Новосадске Трговачке Омладине“:

Гига Керавица, Риста Туник, Ђорђе Медаковић, Никола Параскијевић, Милош Доватов, Мирко Бајић, Бранко Продановић, Густ. Толвет, Влад, Ракић, Никола Николић, Марко Ђурковић, Веселин Коларски, Бранко пл. Хрњаковић, Димитрије Р. Стојилов, Милан Јовановић, Стеван Радовановић, Ђура Кондороши, Илија Дугајлић, Александар Протић, Паја Е. Ковачевић, Никола Ј. Ћурчић, Шандор Поповић, Ђура Миланов, Стеван Белади, Вилхелм Хуман, Баумгартнер Лоренц, Бубенхајмер Фр., Хајнрих Паул, Милош Николајевић, Светозар Крстић, Димитрије Фолић, Милоје Ђорђевић, Петар Седмак, Лазар Милутиновић, Рек Паја, Павле Малешевић, Р Зиленика, Ђ. Милојица.

Трговина.

НОВИ САД, 8. марта 1901. год. Пшеница прве каквоће фор. 7·——10 н. Пшеница средња фор. 7·——— н. Пшеница лакша роба фор. 6·50—80 н. Наполица ф. 6·—— н. Јечам нови ф. 5·50—6·— н. Зоб фор. 5·50—6·— нов. Кукуруз у зрну нови фор. 4·80—90.— н. нови у клипови ф. —·——.

Маст 50 фор. Сланина сува 50 фор. дебела пабења 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	32—33 нов.	живе мере
„ средњи . .	30—31 нов.	
„ лаки . . .	27—29 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	24—28 нов.	по клгр.
Јагњци	5—10 фор.	по пару.
Овци .	——— фор.	по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.

7. марта било је	4·32 мет.
8. марта било је	4·46 мет.

Званичне белешке будимпештанске берзе.

8. (21.) марта 1901.

Пијаца је жива била. Цена је скочила са неколико потура.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76· до 78· цене од 50 килограма од 7 кр. 55 пот. до 7 кр. 85 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 80 цена од 50 килограма од 7 кр. 65 пот. до 8 кр. 15 п.; пештанска, нова, каквоћа по хект. од 86 до 80, цена од 50 килограма од 7 кр. 55 пот. до 8 кр. 05 п.; бачка, нова какв. по хкл. од 76 до 77, цена од 50 кр. од 7 кр. 90 п. до 8 кр. — п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 7 кр. 45 п. до 7 кр. 65 пот.

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 6 кр. 35 п. до 6 кр. 50 п.

Зоб, цена од 50 кгр. од 6 кр. 15 п. до 6 кр. 35 н.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 5 кр. 40 п. до 5 кр. 50 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 5 кр. 30 пот. до 3 кр 40 пот.

Проја, од 5 кр. 10 п. до 5 кр. 30 п.

Маст, 58 кгр. 55 кр. 50 п. до 56 кр. — п.

Сланина, 50 кгр. 46 кр. — п. до 46 к. 50 п.; сушена — кр. — пот. до — кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од — кр. — п. до — кр. — п.; славонски пекмез 50 кгр. 19 кр. 25 п. до 19 кр. 50 п. српски пекмез 17 кр. 75 п. до 18 кр. — п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 33 п.
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 09 п
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	117 кр. 75 п
Угарска крунска рента	93 кр. — п.
Аустријска златна рента	117 кр. 80 п
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 57 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	240 кр. 25 п

ОГЛАСИ.

ПРОДАЈА КУЋА.

Куће под старим бројем 1796. и 1797. на рогљу главне и ћурчинске улице преко од саборне цркве и владичанске резиденције у Новом Саду продају се одма из слободне руке. Извешћа даје куће старатељ, баштенска улица бр. 6.

131 1 3

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду